

AKTUELNI LINGVISTIČKI PROBLEMI

I.

Ne samo da postoji evolutivnost u jeziku kao naučnoj materiji, – nego i sama nauka, uvek sa ciljem da prodre u suštinu problema jezika, ima svoju evoluciju u etapama, sa širenjem interesa, sa produblivanjem analize, sa preciziranjem rezultata. Težnje ka opštoj filozofiji gramatike, u vezi sa racionalizmom, osećaju se (Silvestre de Sassi, Vater) u isto doba kada Bop postavlja prve naučne temelje proučavanju jezika metodom uporedne gramatike. Poređenje i utvrđivanje sličnosti u strukturi i u glasovnim odnosima glavnih poznatih jezika vodilo je zaključku o njihovoj srodnosti i zajedničkom poreklu. Ova metoda značila je unošenje kritičkog duha u posmatranje i proučavanje; time je postavljena dobra osnova za izučavanje jedne, za kulturu najznačajnije grupe jezika. Međutim, pri poređenju glavnih jezika indoevropskog tipa isuviše jasno se ispoljavala neravnostepenost između pojedinih jezika, raznovrsno formiranih u smislu književnog jezika i u rasponu od dve i po hiljade godina. Nametalo se, dakle, postavljanje istoriske perspektive i proučavanje raznih jezika u njihovom istoriskom razvitku. Naporedo sa Darvinovim učenjem o evoluciji, formulisan je i lingvistički istorizam. Tako su mladogramatičari (Junggramatiker, néogrammairiens) učinili prvi krupan korak u razvitku naučne misli o jeziku. Ovim načinom presečen je prvi talas težnji da se reši problem postanka jezika uzimajući u obzir uglavnom rezultate komparatistike i pojave proizvodnih analogija, bez pozitivnih osnovâ. Taj pravac, formulisan sedamdesetih godina devetnaestoga veka, značio je definitivnu naučnu afirmaciju jezičkih proučavanja. Međutim neki od naučnika umesto da se zadrže na relativnom odnosu paralelizma, evolutivno su identifikovali problematiku prirodnih nauka i jezičke nauke. Otuda nastaje prva teškoća u osnovnom stavu jezičkih studija. Pre svega Šuhart (Hugo Schuchardt), kao što je dovoljno poznato, poričući svemoć glasovnih zakona, isticao je veliki značaj jezičkih mešavina. S druge strane Sosir

(Ferdinand de Saussure, *Cours de Linguistique générale*) uspostavio je značaj sinhroničnih odnosa u jeziku, suprotstavljajući ih istoriskom dijahronizmu. To je nesumnjivo značilo omogućenje da se pravilnije shvate odnosi u jezičkim vrednostima i strukturi jezika. Međutim pojave u preseku jezičke evolucije (sinhronične pojave) nisu bitno, nisu *sami* procesi, već rezultati tih procesa. Otuda su uskoro nastala dalja traganja za boljim, preciznijim putevima. Tako se javilo neolingvističko učenje Askolija, a zatim Bartolijeva i Bertonijeva lingvistička geografija (geografia linguistica), sa težištem na proučavanju reči karakterističnih za jednu teritoriju. Stavljajući polaznu tačku i težište posmatranja na sinhronične pojave i odnose, formiran je fonološki pravac studija, a zatim strukturalistički. Pored njih sve izrazitije, stavljano je težište na psihološka i sociološka proučavanja.

Ranije pokušaje psihološkog interpretiranja u jezičkim pojavama, s obzirom na značenja reči, nijanse i figurativne vrednosti, potpunije je izrazio Breal (Michel Bréal, *Essai d'une Sémantique*), a puniju meru tome dao je A. Meje (A. Meillet, *Linguistique historique et Linguistique générale*). Ne odbacujući istorizam, Meje je korigovao mišljenje o bezizuzetnosti glasovnih zakona («Les lois de la phonétique ou de la morphologie générale ne suffisent donc à expliquer aucun fait; elles énoncent des conditions constantes qui règlent le développement des faits linguistiques; mais même si l'on parvenait à les déterminer d'une manière complète et de tout point exacte, on ne saurait pour cela prévoir aucune évolution future, ce qui est la marque d'une connaissance incomplète» (*L'état actuel des études de linguistique générale*, s. 26.). Psihološki osnov jezičkih pojava vodio je vrlo plodnoj saradnji između lingvisti i psihologa, koji su nekad u punoj meri imali razumevanja za jezičke pojave i značaj lingvističkih studija (cf. Délaacroix, *Psychologie du Langage*; A. Burloud, *Psychologie*). Iako izrazitim delom svojih studija komparatist, Meje je za istorisko-jezičke studije, primenjujući složene metode i bez dogmatičnosti, dao osnove obuhvatnom i intenzivno izraženom pravcu lingvističkih studija – kako za opšte jezičke studije (Vendryes, Gauthiau, Benveniste, Cohen), klasične (Ernout, Marouzeau, Mirambel), francuske (Gillieron, Grammont), sanskriptske (V. Henry), slovenske (Mazon, Vaillant, Ténrière), tako za uralo-altajski (Savageot).

Polazeći od Sosirovog učenja o sinhronizmu nasuprot istoriskom dijahronizmu, i od njegovih shvatanja pojma »langue« i pojma »parole«, – N. Trubeckoj formulisao je oštru razliku između fonetike i fonologije, između njihovih predmeta, zadataka i metoda. On sam ističe značaj Sosirovih pogleda, kao i izlaganja Karla Bilerera (Karl Bühler, *Axiomatik der Sprachwissenschaft*, Kant. Studien XXXVIII; *Sprachtheorie*, Jena 1934). Prema takvome mišljenju, fonetika, opisna i eksperimentalna, ima za zadatak proučavanje samih pokreta i rezultata pokreta govornih organa; fonologija pak ima da se bavi vrednostima i odnosima pretstava glasovnih, za koje je tu, suženo, rezervisan termin

»fonema«. Jasnno istaknuto gledište A. Belića sa ovakvim izdvajanjem se ne slaže (O jezičkoj prirodi i jezičkom razvitku, s. 526). — Fonološko osnovno gledište je ustvari vraćanje na dvojstvo, kako se u nemačkoj nauci devetnaestog veka formulisalo u odnosu *Sprachgebilde* prema *Sprechakt*. Jedna stvar u osnovi tačna, — da postoje psihičke vrednosti kao korelativi samome realizovanju, uzeta je tako da se može zaključiti o potpunom dvojstvu, a da se kao podređen odnos prikazuje ono što je govorna i jezička realnost: nedeljivost realizacije od psihološko jezičke podloge. Fonološko shvatanje širi pojam »fonologija« na sve vidove jezičkih manifestacija, pa i na ritmiku i estetiku jezika (Mathesius; Muhačovsky).

Osećanje nedovoljnosti istorizma vodilo je traženju još jednog puta, opet sa polaznom tačkom u Sosirovom tumačenju sinhroničnosti. Strukturalizam se odnosi na proučavanje onoga što Sosir ističe kao »langue«. Tu se težište, može se reći u potpunosti, prenosi na presek jezika. Govoreći o knjizi Serenzenovoj (*Aspect et temps en slave*, Aarhus, 1949), Dr Milka Ivić (*Jsl. Filolog*, XX) dala je i preglednu karakteristiku strukturalističkih osnovnih pogleda na jezik i kaže: »O strukturalizmu znamo da on na prvom mestu zahteva proučavanje *sinhroničnog* preseka jezika ili nekog problema u jeziku. Serensen se toga pridržava, i zato, govoreći o savremenom izgledu glagolskih sistema u slovenskim jezicima, samo se izuzetno dotiče starijeg stanja«. I sasvim je jasno da je moralo doći do onoga što se u ovom prikazu ističe, do razilaženja i užeg diferenciranja. Idući logicističkim putevima, nailazi se na sve manje konkretan teren, i na sve manje saglašavanja i sve više subjektivno, dakle individualno uslovljenih razmimoilaženja. To se vidi iz mesta gde se navodi mišljenje Serensena o Hjelslevu. Hjelslevu se može, kaže Serensen, s jedne strane zameriti da su mu izlaganja neadekvatna nauci kojoj pripadaju. Međutim samo se po sebi razume da će izlaganja biti na mnogim mestima odista neadekvatna, tamo gde naučnik ide za nizovima svojih definicija do njihovih krajnjih konsekvencija. »S druge strane Hjelslevu su zamerili da mu ni ti poslednji pojmovi nisu uvek dovoljno precizirani, te da se on na taj način ogrešuje o načela empirijske očiglednosti svoje nauke«.

Prodiranje deduktivne metode udaljava proučavanja od konkretne baze. To je na neki način vraćanje racionalističkom stavu prema jeziku i njegovim pojavama, kao što izlazi iz reči samoga Bröndala. On kaže:

»On reconnaît de nos jours parmi ceux qui pensent le caractère fortuit et insuffisant de toute connaissance exclusivement historique ou empirique. Dans plus d'une science, on aspire à fonder une connaissance rationnelle, à lui donner une perspective philosophique. Ce n'est pas seulement dans les sciences dites exactes, et notamment en théorie physique, qu'on remplace un mode de pensée accidentel et provisoire par la rigueur de la méthode déductive. Dans les sciences de l'esprit et de la civilisation on s'efforce également à voir les formes dans les faits, selon l'expression d'un philosophe anglais: on recherche des systèmes, on en étudie la structure en psychologie et en linguistique et, à l'intérieur de cette dernière, en phonologie aussi bien qu'en morphologie« (TCLP, VI, s. 62).

Posle 1917 godine u Sovjetskom Savezu N. Marr je formulisao mišljenja o nekim lingvističkim problemima, težeći da interpretiranja jezika i jezičkih pojava identifikuje sa interpretiranjem društva i principima društvene evolutivnosti. Tu se ističu: princip razvitka jezika od mnogojezičnosti ka jednojezičnosti; princip četiri »osnovna korenova elementa« (sal, ber, ŭon, roš); teorija o stadijalnosti i superstrukturi. Marova shvaćanja su njegovi sledbenici nazivali novim učenjem o jeziku, a to je naročito jasno formulisano u knjizi Новое учение о языке и диалектически материализм (Москва – Ленинград, 1935) od A. M. Deborina. Težište toga učenja je na socijalnoj vrednosti jezika, i to na identifikaciji jezičke problematike i problematike stanja društvenog uređenja. Marovim pogledima, naročito onima o stadijalnosti i superstrukturi, suprotstavljena su 1950. g. druga tumačenja, i ne mnogo vremena potom javila su se kritička mišljenja. U ovakvom pregledu ne može se običi ova borba mišljenja, jer bi u nekim pitanjima potpuno suprotni stavovi mogli dovesti do nepravilnog postavljanja odnosa problematike jezika i problematike samoga društva, mada su, kao što je već usvojeno, jezik i društvo nerazdeljive pojave i nerazdeljivi pojmovi. Naprotiv, objektivna diskusija i dijalektički metod u odnosu na zauzete stavove mogu dovesti možda do izvesnih objašnjenja, iz kojih će se moći zaključiti pre o nekoj vrsti nesporazuma u odnosu na materiju jezika, možda i na metod, dok će se uočiti da su osnovni čisto lingvistički stavovi i interpretiranja fonetizma, strukture i rečenice u ruskoj nauci ostajali na sigurnim temeljima onoga što je bilo dobro.

II.

U obimnoj i produbljenoj studiji A. Belića *O jezičkoj prirodi i jezičkom razvitku*, na koju se u mnogome oslanja razumevanje jezičkih pojava, u vezi sa najznačajnijim problemima jezika i njegove evolutivnosti, – pretstavlja delo u kome se proučavanje jezika vraćaju na lingvistički teren. Lingvistika mora biti lingvistička, – to je osnovni stožer raspravljanja u ovoj knjizi, a na osnovu intenzivno produbljenog i široko obuhvatnog jezičkog osećanja, oslonjenog na duboke analize najvažnijih pojava u nauci, kako onih iz prethodne epohe razvitka problematike, tako i novijih. To delo omogućava dalja konkretizovanja, preciziranja i produbljanja lingvističke problematike.

Najnovije tendencije pokazuju više pravaca, koji izgledaju posebni, čak i divergentni, pa ipak iz njih se oseća korelativnost i usmeravanje ka jedinstvu naučnih napora.

Već ranije dovoljno naglašeni psihološki interes u nauci o jeziku dobio je sve više značaja. Nesumnjivo, jedna nauka kao što je lingvistika, nauka društvenog karaktera, i vezana za društvo, kao i nauka čiji su bitni elementi psihološke vrednosti, ne može dopustiti da bude po-

vedena na stranputice zastarelim ili nenaučnim metodama onih nauka na koje se oslanja, ona se u svakom slučaju ne sme oslanjati na postulate smerova nerealističkog, filozofsko-idealističkog smera. Otuda tendencije da lingvistika sebi stvori pomoćne osnove, svoju psihologiju, lingvističku psihologiju. Međutim, kao što se lingvistika oslanja na zakone fiziologije i akustike kada je reč o fonetici, tako se mora oslanjati na proverene principe naučne psihologije. Otuda su i isticana u toku izlaganja pojedinih pojava i pojedinih problema nesumnjivo naučno afirmirana shvatanja formulisana u delima od Delakroa, Brinoa, Vermejlca, Birlua, i drugih. Psihologija je za poslednjih nekoliko decenija pokazivala sve više interesovanja za jezički materijal, i sasvim je prirodno da nauka o jeziku upotrebi psihološke principe, unoseći specifičnu lingvističku interpretaciju. Ovaj odnos oseća se sve više, i to ne samo u jezičkim pojavama bitno psiholoških vrednosti, u semantici, nego sve određenije u sintaksi, u ritmici u stilistici uopšte. Uz već pomenute studije i rasprave u ovom smislu karakteristične, treba istaći još nekoliko od specifičnog značaja. Takav je članak M. Koana o pojavama lingvističkim i mišljenju (M. Cohan, *Faits de linguistique et faits de pensée, Journal de Psychologie normale et pathologique*, 40 année, N° 4, 1947). Ističući da se pojave jezika ne mogu smatrati kao matematička simbolika i logička formulisanja, on ukazuje na psihološki realizam u odnosu na jezik, i na sociološki značaj jezika. »Le langage, instrument social, reflète la civilisation dont il est partie intégrante, en même temps que les techniques, les structures sociales, les croyances, les arts et les sciences. C'est l'ensemble de progrès sociaux qui a fait le progrès de la pensée, le passage des premiers balbutiements aux plus hautes spéculations et aux abstractions les plus compliquées. Le langage n'est pas plus passif qu'aucun autre élément, c'est-à-dire qu'il contribue pour sa part au progrès« (s. 402). Ali, govoreći o pokušajima logičara da analizu jezika uzmu za analizu pojmova, – a što se ne može primiti, – prelazi na diskusiju a da se, izdvojeno od jezika, studira logično »rasuđivanje«, uz zamenjivanje reči simboličnim znacima. Polazeći od mašina za računanje, neće biti čudo ako se dođe do logičarskih mašina, – ali je to izvan jezika:

»Il est notable qu'en même temps que les machines à calculer ont faits des progrès remarquables et dont beaucoup de savants attendent des résultats considérables, on a commencé, en renouvelant une idée de logiciens du Moyen Age, à construire de machines à raisonner – il vaut mieux ne pas dire à penser. Là on est décidément en dehors de l'instrument langage«, op. cit., s. 401.

Sa nešto pesimizna, tu se ističe da za veoma komplikovane kombinacije čovekovog duha, koje mogu prevazilaziti mogućnosti jezika, javlja se drugi način, sačinjen od znakova (»sačinjen od kombinovanja znakova koji izazivaju direktne relacije«), – ali ovde, za jezik, ima mali broj ljudi koji su tim načinom ovladali.

Za sociologiju može imati korisnog efekta pojačano interesovanje za rečnik i frazeologiju delikventa i uopšte za način izražavanja u poje-

dinim sektorima društva. Svakako je opravdano istaći da se, prvi put, u nauku uvodi i nov materijal: ukazano je ne samo na značaj, nego i na mogućnosti proučavanja *stila* kod hohštaplera i uopšte kod socijalno neusklađenih tipova, u pomenutoj knjizi o psihofiziologiji i psihopatologiji govora.

Postavljanje nauke o jeziku na konkretne osnove uslovljeno je utvrđivanjem fiziološko-sociološkog orijentisanja. Ako je govor izražaj čovekove ličnosti, onda je jezik jedne etnopsihološke grupe usklađeni sistem izražajnih mogućnosti kao i mogućnosti razumevanja. Taj pravac gledanja na jezik daje konkretnu podlogu teorijama i principima nauke o jeziku i omogućava postavljanje širih osnova, a naročito u smislu opšteg izražajnog jedinstva u vezi sa jedinstvom ličnosti. Posmatranjem pak poremećaja u govoru i nenormalnosti kod fiziološko-anatomskih i mentalnih poremećaja dobija se precizniji uvid u pojave jezičkih funkcionalnosti. Tako se može ovim putem pre svega shvatiti kompleksna priroda fonema, na osnovu studija dečjega jezika i pojava govornih poremećaja, a takođe i fiziološko obrazloženje dva vida rečeničnih vrednosti – jednočlanih i dvočlanih (cf. M. Pavlović, *Osnovi psihofiziologije i psihopatologije govora*, naročito u rezimeu na nemačkom jeziku). Ovim putem dolazi se do punog razumevanja dečjega govora za lingvističku evoluciju i emocionalnih stanja za govor uopšte. U ruskoj naučnoj literaturi se, prema učenju Pavlova, u jednoj interesantnoj raspravi tretira pitanje dvovrsne jezičke »signalizacije«, a polazeći od učenja istoga čuvenog fiziologa, Dr Marija Gžegoževska, po obaveštenjima koja imam, objaviće knjigu o govornim poremećajima.

Pomenuta fiziološka ispitivanja idu za tim da se prouče ne fakta kao takva, nego 1. sami procesi čiji su rezultat takva fakta i 2. impulsi koji omogućavaju realizovanje jezičkih fakata. Tretirani slučajevi nedostataka ili specifičnosti otkrivaju i objašnjavaju mnoge nejasnosti u pojavama. Slučaj nesređenosti i brzopletosti otkriva razlike u impulsu pri metatezama, dakle pokazuje uzročnika metateze, kao i autonomnost, nezavisnost pojedinih elemenata u kompleksnim pojavama (upor. slučaj koji sam saopštio i analizirao u *Jsl. Fil.* XIV). Aktivitet govornog mehanizma u raznim stepenima zapažamo najčešće kod motoričkih tipova, kod onih koji glasno misle, u vidu izražaja tipičnih govornih psihofizioloških impulsa. »U slabijem stepenu intenziteta zapaža se lako, nekad jedva primetno, micanje usana« ... »Ovo su očigledni znaci eksteriorizacije procesa mišljenja, jednog psihofiziološkog aktiviteta: mišljenje se pokazuje kao aktivna snaga koja izaziva inervaciju govornih organa« (*Psihofiziologija i psihopatologija govora*, s. 45–46). Ovaj trag impulsa bez pune realizacije konstatovan je u jednom prethodnom saopštenju 1952. g., pa zatim unet u pomenutu studiju, objavljenu 1956 g. Međutim, kako je ovo i značajna pojava, i pojava koja služi uspostavljanju pokolebanoga realizma u nauci o jeziku, najbolje pokazuje to što ovo pitanje dobija svoju aktuelnost i u sovjetskoj nauci. To je rasprava M. V. Matjuhine, objavljena takođe 1956 godine – Образование условного

фотохемическог рефлекса на сложене раздражители у човека (Известия академије педагогических наука РСФСР, вып. 81, 1956, стр. 103–138). Ова испитивања на деци, допуњавају друга, овде наведена, са трагањима за степенима ефекта речи садржаних у рећеници Красная лампа горит, при чему најјачи ефекат изазива рећ лампа, затим красный, а најслабији глагол горит. Према тим испитивањима у којима се дошло до закључка да подмет изазива најјачи ефекат, у овом раду, после врло детаљне анализе, Матјухина долази до другог закључка, поводом рећенице Колесо завертилось: »таким образом, при испытании действия отдельных компонентов простого предложения, состоящего из подлежащего и сказуемого, обнаруживается, что в большинстве случаев одинаково действуют оба компонента, но иногда все же наиболее действенным сказывается первый компонент, независимо от того, является ли он подлежащим им скажемим« (с. 115–116).

Овакве студије, и веома богата библиографија физиолошких испитивања у правцу рефлекса, могу препорудити у више правца науку о језику. У првом реду уз њих иду детаљне расправе о физиолошким типовима човека. Непосредно са овим значајна су испитивања код менталних поремећаја, а која воде разумевању принципа интензитета и значаја тога принципа. Као што је у поменутој расправи Матјухине приказано како акустички ефекат изазива микро-покрете, тако се и при »унутрашњим гласовима« врши исти импулс. У случајевима мање импулс добија веома изразити степен интензитета, у виду продорних крикова (cf. *Osnovi*, с. 46–47).

Пручавање импулса као таквих, у једној научној екипи (Нови Сад–Београд), ставиће се на терен мерења не само импулса моторичке реализације, него и спроводљивости импулса (у вези са физичко-хемиским процесима, што је на металу већ у знатној мери пручавано у немачкој науци наших дана, cf. *Zeitsch. f. Electro-Chemie*, 1951, 1953).

Према лингвистичким интересовањима у правцу физиолошке условљености говорне реализације и говорних процеса имамо пуну корелативност у вези са техничким проналасцима у смислу акустичких закона, а нарочито из аудиометрије.

Већ су неколико година позната решења трансформације (преко фотоћелије) акустичких таласа у визуелне (»Visible speak«) и обротно светлосних у акустичке (апарат Зворикин–Флори), тако да се глуви могу обучити да, уз телефонску слушалицу, виде на екрану визуелне знаке гласова, и да слепа могу штампањ текст primitи као низ акустичких сигнала.

У овоме смислу лепе успехе је постигао загребачки професор и директор Института за експерименталну фонетику Д-р Петар Губерина у својој значајној расправи *L'audiométrie verbotoñale*, штампаној у часопису *Revue de Laryngologie* (Bordeaux), и то такође 1956 године. Константујући недovolјност у постигнутим резултатима методе аудиометрије вокалске и аудиометрије тоналне, он је разрадио комбиновану verbo-тоналну аудио-

metrisku metodu (*audiométrie verbo-tonale*), osiguravajući tonalnoj audiometriji izvor tonova koji odgovaraju govoru, a snabdevajući vokalnu audiometriju načinom kako će odgovarajuće frekvencije odgovarati tonskim znakovima.

(«L'audiométrie verbotonale devrait donc s'ajouter tant à l'audiométrie tonale qu'à l'audiométrie vocale: en procurant à la première une source de tons correspondants à la parole, et fournissant à la seconde les bandes de fréquences qui donnent l'intelligibilité optimale.»)

Dakle, iako se nov metod oslanja na dva poznata, novi metod u primeni uglavnom se oslanja na tonalnu audiometriju, i to je ispravno, jer čovekov govor ima tu karakteristiku suprotno preovlađivanju šumova kod viših životinja. Veliki značaj ove novine ističe se zaista za samu primenu, ali je, po mome mišljenju, principijski značajniji, i unosi pravi naučni metod u ovu značajnu disciplinu, upravo dijalektičkim rešenjem kompleksa. Ovo spada u pojave koje kreću nauku krupno napred.

III.

U svemu što se ispoljava kao sredstvo odnosa među ljudima, govor konkretno uzet i jezik uzet apstraktno kao integracija govora pojedinaca jedne zajednice, – sve to mora biti iste prirode kakve je i sam život čovekov u zajednici, a to je dinamika. Sve je u pokretu, i sve što biva na osnovu zakona dinamizma – takođe je dinamično. Otuda pri prenošenju psiho-fizioloških govornih pojava sa jedne generacije na drugu nastaje neadekvatnost između registrovanja (primanja) i reprodukovanja (emitovanja). Nastaje nesklad auditivno-pasivne i motorički-reproduktivne foneme. To je prvi vid. Drugi vid odnosi se na mešavine. Gdegod se susretnu, geografski u specijalnom dodiru (Bartoli) ili na istom terenu, – pojave raznih idioma, nastaju procesi koji vode novoj sintezi u raznim razmerama: i to aktivno kod sinhronično virulentnih. Onde gde je izvršena stabilizacija na jednoj strani, – proces se ne aktivira.

Emocionalnost čini vrlo značajnu osnovicu opšteg govornog dinamizma, a to se reflektuje u evolutivnosti jezičnih fakata. Frekvencije pojava i njihov intenzitet dva su principa koji učestvuju u formiranju novih tendencija.

Prema svemu ovome nema sinhronizma u smislu stabilisanosti. Sinhronizam je naša apstrakcija, dosta realna kad se tiče književnoga jezika, a vrlo labilna kad se tiče narodnih govora, pa i književnoga izgovora i kulturnog čoveka, jer je u realizovanju govora *sve* podložno psihofiziološkim impulsima i samoj govornoj situaciji datoga trenutka. Strukturalizam se, dakle, ne bi mogao primiti kao pogled na pojave u jeziku, ako se ne bi shvatio relativno, dakle kao uobličavajući procesi same dinamike: uobličavanje u procesualnom toku: Sve se kreće i sve je u kretanju pri govoru, a time i u jeziku.

Résumé

L'auteur traite les problèmes actuels de la linguistique. Après un bref exposé relatif à l'importance de la linguistique comparée pour le développement de l'esprit critique dans les recherches linguistiques, il parle de l'effort des néogrammairiens pour la méthode positiviste en linguistique. L'auteur passe ensuite aux problèmes découlant des principes synchroniques introduits dans la linguistique.

Touchant ce dernier critère l'auteur expose la tendance phonologique en linguistique ainsi que la tendance structuraliste: quelques points critiques modérés y sont ajoutés.

L'auteur s'arrête particulièrement sur l'étude psychologique et sociologique de la langue.

Par la suite l'auteur fait ressortir l'importance de l'étude du langage enfantin et l'importance des troubles de la parole. Il souligne l'étude des procès dont le résultat sont les impulsions permettant la réalisation des faits linguistiques.

L'auteur introduit dans la langue le problème du dynamisme: c'est toujours le problème total qu'il faut considérer. Voilà pourquoi la pathologie elle-même prêterait son concours à la science de langues. Il cite l'exemple de l'audiométrie verbo-tonale de P. Guberina.

L'auteur conclut son article par la constatation qu'il n'existe pas de synchronisme au sens de stabilité: dans la réalisation de la parole tout est subordonné aux impulsions psycho-physiologiques et à la situation.